

Zpravodaj

Odborné vzdělávání v zahraničí

č. 5/2004

(20. května)

Validace neformálního a informálního učení v EU	3	Soubor společných evropských principů pro validaci – šest hlavních témat.
Nové země EU se představují	6	Informace z časopisu <i>Cedefop Info</i> : Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko.
Důsledky sociální nerovnosti na vysokých školách v Německu	8	Nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Financování studia. Úloha poradenství. Vztah mezi vzděláním rodičů a vzděláním dětí. Otázka školného.
Sociální nerovnost na vysokých školách v USA	9	Statistická data.
Reformy odborného vzdělávání v Německu	10	Profesní příprava v duálním systému. Problematika předprofesní přípravy. Návrh novelizace zákona o odborném vzdělávání.
Kariérní poradenství	13	Praxe kariérního poradenství v Austrálii, v Kanadě, v Dánsku a ve Finsku.
Názvy zákonů České republiky v angličtině	14	Odkaz na webovou stránku.
Bez kvalifikace, bez zaměstnání	15	Studie o mladých lidech, kteří opouštějí vzdělávací systém bez kvalifikace (<i>Céreq</i>).
Zákon o vyšších odborných školách v Norsku	15	Zákon, který vstoupil v platnost na podzim 2003, má zlepšit spolupráci mezi školami a světem práce.
Nové knihy v knihovně	16	CEDEFOP, OECD, EURYDICE...

Prvního května jsme vstoupili do Evropské unie, a proto články ve Zpravodaji nebudou nadále referovat o tom, co se děje *u nich* v Evropské unii, ale o tom, co se děje *u nás* v Evropské unii. Zbytek světa, jak se někdy poněkud přezíravě říká, však také nepustíme ze zřetele.

Jako vzor připravenosti na největší rozšíření v historii Evropské unie může složit EURYDICE – informační síť o vzdělávání v Evropě. Deset přístupujících zemí přijala za aktivní členy sítě již v letech 1996 – 1997 spolu s Bulharskem a Rumunskem. Informace shromažďované, zpracováváné a publikované síti EURYDICE jsou rozsáhle využívány k mnoha různým účelům, především proto, že jsou souhrnné, spolehlivé a průběžně aktualizované. Glosáře zaměřené na specifické termíny z různých oblastí vzdělávání (zkoušky, vysvědčení a tituly; vzdělávací instituce; vyučující personál; řídicí, monitorující a podpůrný personál) jsou neocenitelnou pomůckou pro překladatele, protože uvádějí termíny v původním jazyce (viz rubrika Nové knihy v knihovně). Tím se zabraňuje zkreslením, ke kterým nutně dochází, když se tyto specifické termíny překládají z jednoho jazyka do druhého, třetího ... až dvacátého.

Ke 20 jazykům Evropské unie se možná připojí i katalánština, pokud se Kataláncům podaří přesvědčit ostatní, že zhruba 10 miliónů rodilých mluvčích je dostatečným důvodem pro to, aby se katalánština dostala mezi oficiální jazyky.

V současné době se v oblasti vzdělávání v Evropské unii asi nejvíc diskutuje o tom, jak zaznamenávat, ověřovat a stvrzovat výsledky učení, které probíhá mimo vzdělávací systém. Koncem května se o tom budou radit ministři školství členských zemí v Bruselu. Toto téma souvisí s demografickými změnami v evropské populaci, s rozvojem celoživotního vzdělávání a také s usilováním o to, aby se evropská ekonomika stala nejkonkurenceschopnější ekonomikou světa do roku 2010. Se společnými principy validace výsledků neformálního a informálního učení, navrženými expertní skupinou, seznamuje článek na 3. straně.

O tom, že Evropa, má-li dosáhnout svého cíle v konkurenceschopnosti, potřebuje více vědců, se mluvilo na konferenci nazvané *Zvyšování lidských zdrojů ve vědě a technice v Evropě* (*Increasing human resources for science and technology in Europe*), která se konala v dubnu v Bruselu. Na adrese <http://europa.eu.int/comm/research/press/2004/pr0204en.cfm> se dozvíte bližší podrobnosti; tištěnou verzi podkladové zprávy si můžete vypůjčit též v knihovně.

Třetí číslo loňského ročníku časopisu *Cedefop Info* vyšlo v nové úpravě. Jednotlivé jazykové verze již nejsou rozlišeny barvou papíru, ale pouze barvou titulků. Nejvíce na to doplatila německá verze, protože žluté titulky nejsou moc čitelné. Vybrali jsme z něj články, které informují o dění v nových členských státech, které jsme doplnili několika čísly a fakty o těchto zemích (některá čísla mimochodem svědčí pro oprávněnost výše uvedeného požadavku Katalánců).

Do jaké míry sociální původ ovlivňuje, zda člověk získá vysokoškolské vzdělání, či ne, se dočtete v článku na straně 8 – 10. Problém se rozhodně netýká jen Německa a Spojených států.

Úloze kariérního poradenství je v současné době věnována velká pozornost ve většině průmyslově vyspělých zemích světa. Souvisí to do určité míry s demografickým poklesem, který nutí k hospodárnějšímu zacházení s lidskými zdroji. Pro jednotlivce i společnost je nejvýhodnější co možná nejpřímější profesní dráha. O tom, jaký tvar bude profesní dráha mít, se rozhoduje již na jejím začátku. Málodky se podaří vyhnout různým oklikám a odbočkám, které se později mohou ukázat i prospěšné. Důležité je zabránit tomu, aby se putující dostávali do slepých uliček, nebo byli nuceni radikálně měnit směr, a nevyužít tak předchozí, často těžce nabyté vzdělání. Problémem kariérního poradenství se zabývala také OECD; stručný výtah z její zprávy uvádíme v tomto a v příštím čísle Zpravodaje. **AK**

Validace neformálního a informálního učení v EU

V únoru 2004 byl předložen konečný návrh souboru společných evropských principů pro validaci neformálního a informálního učení. Na návrhu pracovala expertní skupina jmenovaná Evropskou komisí v únoru 2003. Klíčovou úlohu při prosazování těchto principů do praxe má pracovní skupina „H“, která se zabývá otázkami, jak učinit učení přitažlivým a jak posílit spojení mezi učním, pracovním životem, výzkumem a celou společností.¹ Do práce skupiny je zapojeno 31 zemí.

O společných evropských principech pro validaci neformálního a informálního učení se bude mluvit na **setkání rady ministrů školství, mládeže a kultury, které se koná 27. – 28. května 2004 v Bruselu**. Na setkání se bude jednat také o nové generaci programů EU v oblasti vzdělávání a mládeže² a o evropských principech pro zajišťování kvality v odborném vzdělávání a přípravě.

Principy pro validaci neformální a informálního učení by měly podporovat dobrovolný proces vedoucí k promyšlenějším postupům při validaci, především v těchto oblastech:

- Validace učení, ke kterému dochází ve formálním vzdělávání a profesní přípravě;
- Validace učení, ke kterému dochází v oblastech spojených s trhem práce (podniky, veřejné organizace a hospodářská odvětví);
- Validace učení, ke kterému dochází v rámci dobrovolných činností a činností občanské společnosti.

Zvláštní pozornost by měla být věnována úloze validace při (re)integraci lidí do vzdělávání, na trh práce a do společnosti jako celku (např. těch, kdo předčasně opustili školu, nezaměstnaných a imigrantů).

Potřeba společných řídicích principů pro validaci byla v posledních letech opakovaně zdůrazňována, nejvíce v Usnesení Rady o potřebě zvýšené evropské spolupráce v odborném vzdělávání a přípravě³ (někdy též nazývaném Kodaňskou deklarací, protože vzniklo v době dánského předsednictví EU).

Soubor společných evropských principů pro validaci je uspořádán do šesti hlavních témat: účel validace, individuální nároky, povinnosti institucí, důvěra a zodpovědnost, nestrannost, důvěryhodnost a legitimita. Evropské principy by měly být užívány jako vodítko a společný výchozí bod pro vytvoření a uplatnění metod a systémů validace. Nepředepisují jednotnou metodiku nebo instituce, protože ty musí být přizpůsobeny místním, regionálním, odvětvových nebo národním potřebám. Objasňují však základní požadavky, které musí být splněny.

Účel validace

Celkovým účelem validace je zviditelnit a ohodnotit plný rozsah kvalifikací a kompetencí jednotlivce, bez ohledu na to, jak je získal. Validace formativní podporuje pokračování ve vzdělávacím procesu, validace sumativní směřuje k certifikaci.

Individuální nároky

Validace neformálního a informálního učení musí sloužit především potřebám jednotlivých občanů. To znamená, že nároky jednotlivce musí být jasně uvedeny, zejména pokud jde o otázky soukromí, vlastnictví výsledků validace a práva na odvolání. Validace je v zásadě dobrovolná a záleží na jednotlivci, zda se pro ni rozhodne. V případě, že je validace součástí povinného systému, je třeba přijmout opatření, která zajistí transparentnost, spravedlivost a soukromí. Ve veřejných a soukromých organizacích, kde je validace povinná, by mělo být její zavedení dohodnuto na základně sociálního dialogu. U sumativní validace mají jednotlivci právo se odvolat proti jejím výsledkům – toto právo má být jasně oznámeno na začátku procesu validace. Pro jednotlivce se speciálními potřebami je třeba navrhnout zvláštní opatření tak, aby se jim zajistil rovný (a spravedlivý) přístup k validaci. Výsledky validace

¹ Viz též Zpravodaj, 2003, č. 5, s. 4.

² Viz Zpravodaj, 2004, č. 4, s. 3.

³ Viz Zpravodaj, 2003, příloha II.

jsou vlastnictvím jednotlivce. V případě, že je používají jiné lidé, musí být soukromí jednotlivce zajištěno.

Povinnosti institucí

Instituce (veřejné organizace, soukromé podniky a dobrovolné organizace) mají při zahájení validace různé povinnosti, například poskytovat řádné poradenství a podporu. Tyto závazky se budou lišit podle specifické oblasti činnosti. Výsledky validace musí být prezentovány formou, která je srozumitelná na evropské a mezinárodní úrovni. Je-li to možné, měly by se použít společné evropské nástroje a formy, např. evropské curriculum vitae a evropský rámec pro transparentnost kvalifikací. Systémy vzdělávání a profesní přípravy, podniky, veřejné organizace a hospodářská odvětví by měly poskytovat právní a praktický základ umožňující validaci učení jednotlivců. Validace by měla být integrální součástí rozvoje lidských zdrojů v podnicích a ve veřejných organizacích a měla by být založena na sociálním dialogu. Organizace neformálního učení jsoucí mimo formální systémy vzdělávání a profesní přípravy by měly poskytovat základ pro to, aby si jednotlivci mohli nechat své učení validovat.

Důvěra a zodpovědnost

Důvěra je nezbytným předpokladem pro úspěšný rozvoj a realizaci validace neformálního a informálního učení. Všichni zúčastnění musí být schopni informovaně posoudit používané metody. To vyžaduje dobře definované standardy, jasné informace o tom, jak se provádí hodnocení a na jakém základě jsou vyvozovány závěry, informace o účelu validace a o využití jejích výsledků, jasné a přístupné informace o podmínkách validace (čas, náklady, poskytované poradenství apod.).

Transparentnost procedur

- Proces validace musí u všech zúčastněných vzbuzovat důvěru v to, že hodnocený člověk skutečně získal dané znalosti a kompetence (platnost musí být zaručena).
- Plán validace musí být navržen tak, aby potenciální uživatel (jednotlivec nebo instituce) byl schopen sledovat a posoudit celý proces validace.
- Metodika validace by měla být jasně stanovena (písemné zkoušky, pohovory, praktické testy, sebehodnocení, popisné metody, zapojení do specifických oblastí činnosti atd.).
- Mají být uvedeny jasné informace o čase a nákladech.

Transparentnost kritérií

- Požadavky, které má jednotlivec splnit, musí být popsány tak, aby se zvýšila spolehlivost (dva orgány provádějící validaci nezávisle na sobě by měly dospět ke stejným závěrům).
- Kritéria užívaná „hodnotitelem“ při „zvažování“ („známkování“) výsledků učení musí být co nejjasnější.

Dostupnost informací

- Účel, kritéria a požadavky validace (výchozí body, standardy) stejně jako využití výsledků musí být prezentováno způsobem, který je činí transparentním pro všechny zúčastněné.

Nestrannost

Nestrannost je klíčovým rysem validace a vztahuje se k roli a povinnostem hodnotitele zapojeného do procesu validace. Je důležité se vyhnout nesprávným směšováním rolí, protože to by negativně ovlivnilo celkovou důvěryhodnost výsledků validace. Nestrannost může být posílena školením hodnotitelů a systematickým vytvářením sítí, což by měli podporovat poskytovatelé validace. Hodnotitel by měl, zejména při sumativní validaci, pracovat v souladu s kódem chování a neměl by kombinovat nekompatibilní role způsobem, který by ohrožoval důvěrnost a nestrannost. Hodnotitel musí být odborně kompetentní a mít přístup k systematickému počátečnímu a dalšímu vzdělávání. Tam, kde je to možné, měly by být zakládány místní, regionální a celostátní sítě hodnotitelů, za účelem zajištění jejich odborného rozvoje a jednotné praxe.

Důvěryhodnost a legitimita

Důvěryhodnost a legitimita musí být založeny na zapojení všech zainteresovaných na všech příslušných úrovních. Důvěryhodnost také úzce souvisí s výše uvedenými problémy důvěry a nestrannosti. Do vytvoření, realizace a financování mechanismů validace se musí zapojit všichni relevantní činitelé (například sociální partneři do hodnocení pracovní praxe nebo nevládní organizace při hodnocení dobrovolnických činností a činností občanské společnosti). Orgány provádějící validaci by měly být nestranné a měly by zahrnovat všechny zainteresované osoby, přičemž žádný zájem by neměl převažovat.

Další vývoj

Soubor společných evropských principů pro validaci neformálního a informálního učení bude podporován systematickým monitorováním a evaluací iniciativ na všech úrovních. Evropský katalog validace neformálního a informálního učení (*European inventory on validation of non-formal and informal learning*), zavedený Sdělením o celoživotním učení (*Communication on lifelong learning*) v roce 2001, bude hrát v tomto ohledu klíčovou roli. Účelem Evropského katalogu je podporovat systematickou výměnu zkušeností a posilovat vzájemné učení.

Zvláštní pozornost by měla být věnována využívání Jednotného rámce pro transparentnost kvalifikací a kompetencí – Europass.⁴ Nástroje Europassu mají být aktivně a systematicky využívány k podpoře evropské a mezinárodní srovnatelnosti a koherence. Je třeba ještě zvážit, jak mohou národní agentury Europassu (které budou zakládány od roku 2005) napomáhat vývoji v oblasti validace.

KLÍČOVÉ TERMÍNY

Uvádíme výběr z 27 termínů glosáře (definice byly zpracovány v CEDEFOP v letech 2002 - 2003).

Kompetence

Schopnost aplikovat znalosti, know-how a dovednosti v obvyklé a/nebo měnící se pracovní situaci.

Formální učení⁵

Učení, které probíhá v organizovaném a strukturovaném kontextu (ve škole, ve středisku profesní přípravy nebo v zaměstnání) a je explicitně označeno jako učení (pokud jde o cíle, dobu učení nebo podporu učení). Formální učení je z hlediska učícího se záměrné. Vede obvykle k certifikaci.

Neformální učení⁵

Učení, které je zasazeno v plánovaných činnostech, které nejsou explicitně označeny za učení (pokud jde o cíle, dobu učení nebo podporu učení), obsahují však učení jako důležitou součást. Neformální učení je z hlediska učícího se záměrné. Obvykle nevede k certifikaci.

Informální učení⁵

Učení vyplývající z každodenních činností vztahujících se k práci, rodinnému životu nebo k trávení volného času. Není organizováno nebo strukturováno (pokud jde o cíle, dobu učení nebo podporu učení). Informální učení je ve většině případů z hlediska učícího se nezáměrné. Obvykle nevede k certifikaci.

Celoživotní učení

Všechny učební činnosti prováděné v průběhu života s cílem zlepšit své znalosti, dovednosti/kompetence a/nebo kvalifikace z osobních, společenských a/nebo profesních důvodů.

Pramen:

Common European principles for validation of non-formal and informal learning. 8 s. ><http://www.eaea.org/>< (Tiskárenská i elektronická verze je k dispozici v knihovně.) ■

⁴ Podrobněji viz Zpravodaj, 2004, č. 1, s. 12; č. 3, s. 4-5.

⁵ Viz též Zpravodaj, 2003, č. 5, s. 3-4.

Nové země EU se představují

V posledním loňském čísle časopisu **CEDEFOP Info** jsou již otištěny některé příspěvky ze zemí, které se 1. května 2004 připojily k Evropské unii. Z jednotlivých článků jsme se snažili vybrat to nejzajímavější. Země jsou seřazeny podle abecedy.

Estonsko

Rozloha: 45 226 km²	Hlavní město: Tallinn	Kód země na Internetu: .ee
Počet obyvatel: 1 408 556	Úřední jazyk: estonština	Míra gramotnosti: 99,8 %

Jednou z priorit estonské vlády je rozvoj lidských zdrojů, pro který ve spolupráci s Evropským sociálním fondem (ESF) vypracovala řadu opatření. Přes padesát procent financí z tohoto fondu je věnováno na změny vzdělávacího systému pro podporu zaměstnatelnosti a příležitosti k celoživotnímu učení. Patří sem další vzdělávání učitelů, příprava učebních materiálů a pomůcek, vývoj a zavádění kurikula pro odbornou přípravu, kariérové poradenství a činnosti zaměřené na návrat do vzdělávání. Příprava implementačních procedur programu a jeho organizace byly ukončeny začátkem roku 2004. (Strana 12)

Kypr (řecká část)

Rozloha: 5895 km²	Hlavní město: Nikósie	Kód země na Internetu: .cy
Počet obyvatel: 586 000	Úřední jazyk: řečtina	Míra gramotnosti: 97,6 %

Úřad pro rozvoj lidských zdrojů vypracoval Plán na podporu infrastruktury profesní přípravy, který je jedním ze čtyř pilířů snahy o zvýšení poptávky po profesní přípravě a rozšíření její nabídky. Dalšími pilíři jsou poradenství v oblasti lidských zdrojů, projekty pro podporu profesní přípravy a systém profesních kvalifikací. ><http://www.hrdauth.org.cy/>< (Strana 6)

Lotyšsko

Rozloha: 64 589 km²	Hlavní město: Riga	Kód země na Internetu: .lv
Počet obyvatel: 2 348 784	Úřední jazyk: lotyšština	Míra gramotnosti: 99,8 %

V Lotyšsku započal proces přechodu odborných škol do výhradní kompetence Ministerstva školství a vědy. V minulosti byly tyto školy podle svého zaměření řízeny několika ministerstvy, kromě ministerstva školství též ministerstvy sociálních věcí, zdravotnictví, kultury, zemědělství a obrany. To vedlo ke značné nejednotnosti ve vytváření kurikulů, v hodnocení žáků, v přijímacím řízení atd. Proces bude podle plánu přijatého vládou v roce 2002 trvat čtyři roky. Výjimkou budou nadále pouze vzdělávací programy, které jsou přímo řízeny armádou. (Strana 7.)

Maďarsko

Rozloha: 93 030 km²	Hlavní město: Budapešť	Kód země na Internetu: .hu
Počet obyvatel: 10 045 407	Úřední jazyk: maďarština	Míra gramotnosti: 99,4 %

V lednu 2003 vláda přijala program rozvoje učňovských škol, jehož cílem je vyrovnat nesoulad mezi nabídkou kvalifikovaných dělníků a poptávkou po nich na maďarském trhu práce. V posledních letech se prudce zvýšil počet žáků ve středních školách připravujících převážně na vstup do vysokoškolského vzdělávání a zájem o učební obory poklesl. Studium na učňovské škole si volí většinou žáci s potížemi v učení, kteří jsou často i málo motivovaní. Nová kurikula spojí prvky všeobecného vzdělání s příslušnými odbornými znalostmi. Budou zavedeny inovační metody výuky. Plánuje se další vzdělávání učitelů zaměřené na cizí jazyky, kvalifikaci v oboru, didaktické a metodické kompetence a na zajišťování kvality výuky. Očekává se, že v rámci programu bude modernizováno 133 učebních oborů. Programu, který má být ukončen v roce 2006, se zatím účastní 90 učňovských škol. (Strana 7)

Malta

Rozloha: 316 km²
Počet obyvatel: 400 420

Hlavní město: La Valletta
Úřední jazyk: maltština, angličtina

Kód země na Internetu: .mt
Míra gramotnosti: 92,8 %

Se zavedením Zákona o vzájemném uznávání kvalifikací přijatém v roce 2002 bylo ustaveno Maltské informační středisko pro uznávání kvalifikací (*Centru Malti ghal Rikonoxximent ta' Kwalifiki u ta' Informazzjoni, Malta Qualification Recognition Information Centre – QRIC*) jako oficiální národní úřad zabývající se uznáváním a srovnatelností jak akademických, tak profesních kvalifikací. QRIC koordinuje různé instituce a orgány oprávněné hodnotit a udělovat doklady a licence a podporuje transparentnost těchto dokladů. ><http://www.education.gov.mt/>< (Strana 15)

Polsko

Rozloha: 312 685 km²
Počet obyvatel: 38 622 660

Hlavní město: Varšava
Úřední jazyk: polština

Kód země na Internetu: .pl
Míra gramotnosti: 99,8 %

V rámci projektu Phare byla ustavena pracovní skupina ze zástupců vládních orgánů, zaměstnavatelů a odborů, která se zabývá problémy vzdělávání zaměstnanců a nezaměstnaných. Práce skupiny má stimulovat sociální dialog v oblasti celoživotního vzdělávání a stanovit doprovodná opatření. Skupina navrhla nový zákon o podpoře zaměstnanosti a institucí trhu práce. Zákon obsahuje četné inovační prvky včetně fondu profesní přípravy, volna na přípravu, *job rotation* během volna na přípravu, příspěvků na přípravu a registru institucí profesní přípravy, které budou spolupracovat s úřady práce. (Strana 5)

Slovensko

Rozloha: 48 845
Počet obyvatel: 5 430 033

Hlavní město: Bratislava
Úřední jazyk: slovenština

Kód země na Internetu: .sk
Míra gramotnosti: 99,9 %

Cech predajcov a servisov motorových vozidiel ustavil pracovní komisi pro přepracování kurikula pro profesní přípravu (úroveň ISCED 3). V první fázi poskytl cech peníze na studijní cesty do zahraničí. Práce na změnách kurikula, pro kterou cech poskytl standardy, byla ve spolupráci se *Štátnym inštitútom odborného vzdelávania - ŠIOV* zahájena v říjnu 2002 a ukončena v březnu 2003. Ministerstvo školství následně schválilo učební dokumenty pro tři obory (autoelektrikář, karosář/autolakýrník a autoopravář). Na základě 100 kritérií cech vybral 12 ze 124 škol, které ve spolupráci s regionálními orgány pomohl vybavit. Na jedné z vybraných škol vzniklo středisko vzdělávání učitelů. Tento případ je příkladem nové spolupráce školského systému se zaměstnavateli na Slovensku. V jiných sektorech probíhají tradiční debaty, v nichž školy nerozumí stížnostem zaměstnavatelů, neboť si nejsou plně vědomy změn na trhu práce. Zaměstnavatelé si pak myslí, že školy nejsou ochotny ke změnám a stále „čekají na Godota“, ačkoli je zřejmé, že stačí zvolit alternativní strategii. ><http://www.soudke.sk/pit.html>< (Strana 19)

Slovinsko

Rozloha: 20 273 km²
Počet obyvatel: 1 935 677

Hlavní město: Ljubljana
Úřední jazyk: slovinština

Kód země na Internetu: .si
Míra gramotnosti: 99,7 %

Zakládání nových podniků je podstatné pro vytváření nových pracovních míst. Středisko Slovinské republiky pro profesní vzdělávání (CPI) proto vyvinulo ve spolupráci s Nadací pro rozvoj malých a středních podniků na Univerzitě v Durhamu (Velká Británie) program pro malé podnikání nazvaný „Práce pro sebe“. Program se zaměřuje na přípravu učitelů a jeho cílem je integrovat podnikatelský duch a znalosti do kurikulů odborného vzdělávání a přípravy. (Strana 9)

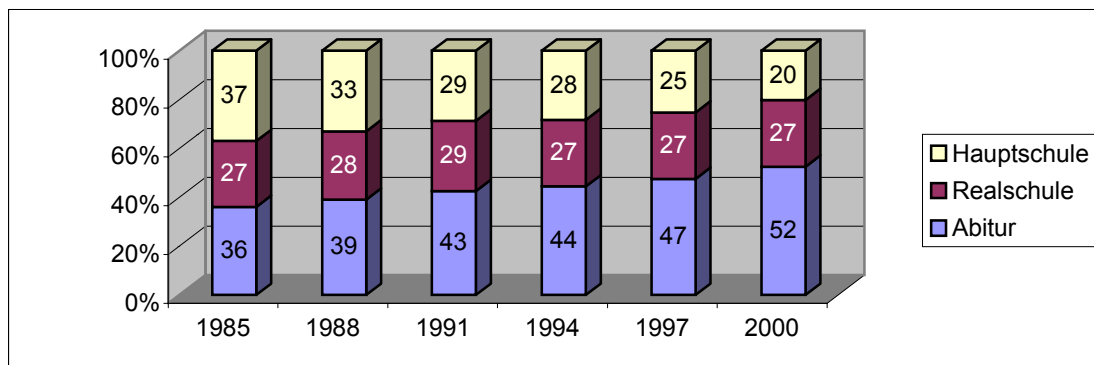
Zpracoval Petr Viceník

Prameny: Cedefop Info, 2003, č. 3. • <http://www.cia.gov/cia/publications/factbook> ■

Důsledky sociální nerovnosti na vysokých školách v Německu

Sociální původ významně ovlivňuje šance mladých lidí na studium na německých vysokých školách. Sociální selekce v posledních letech ještě zesiluje. Na vysokých školách studují hlavně děti ze vzdělaných nebo dobře situovaných rodin. Více než polovina studentů pochází dnes z rodin, kde má maturitu aspoň jeden z rodičů.

Podíly vysokoškolských studentů podle vzdělání rodičů

Vysvětlivky:

Hauptschule (hlavní škola) poskytuje 5 nebo 6leté celodenní všeobecné vzdělávání žákům od 10 do 15/16 let.

Realschule (reálná škola) poskytuje 6leté celodenní všeobecné vzdělávání žákům od 10 do 16 let.

Abitur (maturita) – ukončené středoškolské vzdělání umožňující vstup na vysokou školu.

Od roku 1991 včetně jsou zahrnuty i nové spolkové země.

V roce 1997 a 2000 činí chybějící jedno procento studentů, jejich rodiče nemají ukončené základní vzdělání.

Výhybky do budoucna se však v Německu nastavují již na základní škole. Studie PISA ukázala, že téměř nikde jinde nedosahují žáci ze slabších sociálních vrstev tak špatných výsledků. Se vstupem do hlavní školy (*Hauptschule*) pro mnohé děti končí šance získat vyšší vzdělání. Často to nesouvisí se schopnostmi dítěte, nýbrž s jeho rodinným původem.

Nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pracovníků

Nerovné příležitosti ke vzdělávání nejsou problémem pouze ideologickým, nýbrž také národohospodářským. Chybějí kvalifikovaní odborní pracovníci. Nastupující slabé ročníky nemohou zaplnit vznikající mezeru. Rovnováhu lze dosáhnout jedině tím, že se více mladých lidí rozhodne pro vyšší odbornou kvalifikaci.

Počet začínajících studentů stoupl podle Spolkového statistického úřadu v roce 2003 na 37,5 %, v mezinárodním srovnání je však tato kvóta nízká. Podíl začínajících studentů v průmyslových státech dosahuje v průměru asi 45 % obyvatel (OECD). Německo se nachází na spodním konci stupnice. Alarmující je především celkový obraz. V Německu ukončí vysokoškolské studium jen 19 % populačního ročníku. Průměr OECD činí 26 %. Nevyužitý potenciál dětí z chudších rodin chybí celé společnosti a tato situace má fatální důsledky pro mezinárodní konkurenceschopnost.

Spolková vláda si stanovila za cíl zvýšit počet začínajících studentů na 40 % populačního ročníku. To však bude vyžadovat mimo jiné finanční zabezpečení studia pro děti z chudších rodin a zvýšení úrovně vzdělávání v základních školách. Jen tak se může stát více dětí potenciálními studenty.

Je třeba také zlepšit studijní podmínky a kvalitu vzdělávání na vysokých školách, a to je možné jen se zajištěným financováním. Spravedlivost v poskytování příležitostí ve školském systému není jen otázkou základních demokratických práv, nýbrž také klíčem ke společnosti, která bude schopná existovat v budoucnu. Vysoké školy musí přispět svým dílem k získávání

studentů pocházejících z neakademických poměrů. Volání po zavedení školného a zpřísnění přijímacích kritérií jsou v této souvislosti špatné signály.

Má-li se dosáhnout toho, aby rodiče v horším sociálním postavení povzbuzovali své děti ke studiu, musí se především dbát na finanční zajištění studia a na dobré a včasné poradenství.

Podporovat financování studia

Na rozdíl od účastníků profesní přípravy, kde učni dostávají za práci odměnu, si studenti musí své vzdělávání nějakou formou financovat. Pro rodiče má profesní příprava přednost hlavně v tom, že dítě je jako učeň brzy finančně nezávislé. Rodiče studentů naproti tomu musejí počítat s mnoha náklady, i když k zavedení školného ještě dlouho nedorazí. Kdo si nechce prodlužovat dobu studia intenzivním vykonáváním nějakého zaměstnání během semestru, ten je odkázán na finanční podporu rodičů nebo státu.

Státní podpora je tedy nezbytná, aby se zamezilo sociální nespravedlnosti. Bez státních příspěvků by většina mladých lidí z nižších vrstev nemohla vůbec studovat. S tímto tvrzením souhlasí přibližně 70 % studentů, kteří dostávají příspěvky na základě Spolkového zákona o podpoře profesní přípravy. Strukturu financování studia je třeba dále zlepšit a především zprůhlednit. O to se v minulých letech snažil Německý studentský podnik. Na základě reformy Zákona o podpoře profesní přípravy z 1. dubna 2001 byly provedeny první úpravy. Stoupající počet příjemců je důležitým krokem směrem k rovnosti příležitostí.

Podporovat poradenství

S poradenstvím a osvětou se musí začít již ve škole, aby děti i rodiče ztratili obavy. Studenti z nižších sociálních vrstev potřebují poradenství hlavně v otázkách financování studia.

Toto poradenství z velké části poskytují místní studentské podniky. To ale nestačí. Informace o možnostech financování studia ze strany státu musí být k dispozici již ve středních školách. Rodičům je třeba vysvětlit, že vyšší vzdělání není luxusním statkem, že se vyplatí, i když během studia mohou nastat finanční potíže. Krokem k odstranění informačního deficitu je síť „Cesty ke studiu“ („*Wege ins Studium*“). Internetový portál se zabývá otázkami kolem studia a trhu práce pro vysokoškoláky. Tuto poradenskou iniciativu podporuje osm institucí, mezi nimiž jsou např. Německý studentský podnik, Německý odborový svaz, Spolkový ústav práce a Spolkové ministerstvo pro školství a výzkum.

„Sociálně snesitelné“ školné?

Je možné diskutovat o tom, jak na jedné straně reagovat na sociální znevýhodnění a na druhé straně zlepšit kvalitu vzdělání ve společnosti. Požadavek na zavedení školného je však krátkozraký, protože školné se nejvíce dotkne těch, kteří jsou již nyní na vysokých školách málo zastoupeni, totiž dětí z rodin s malými a středními příjmy. Neexistuje „sociálně snesitelné“ školné. Nejsou-li rodiče schopni platit, musí si studenti vzít půjčku.

Pohled do zahraničí ukazuje, že sociálně slabší jsou prvními, kteří na studium rezignují, protože si nemohou dovolit drahé „vstupné“ do akademických kruhů. V Rakousku klesl počet začínajících studentů od zavedení školného o 15 %. Vyhlídka na splácení velkých dluhů po absolvování školy by v Německu měla podobný dopad.

Investice do vzdělávání musí být trvalá a vzdělávání se nesmí stát statkem, který si může dovolit jen málokdo, neboť by to znamenalo nenahraditelnou ztrátu pro celou společnost.

Pramen: Rinkens, Hans-Dieter: Soziale Ungleichheit bedeutet Verluste für die ganze Gesellschaft. Gewerkschaftliche Bildungspolitik, 2003, č. 1/2, s. 14-16.

Sociální nerovnost na vysokých školách v USA

V roce 1985 studovalo na nejprestižnějších amerických vysokých školách 46 % studentů pocházejících ze čtvrtiny domácností s nejvyššími příjmy. V roce 2000 činil na stejných školách podíl studentů z této nejbohatší čtvrtiny domácností již 55 %.

Pramen: TIME, 163, 2004, č. 18, s. 16. ■

Reformy odborného vzdělávání v Německu

Spolkové ministerstvo školství a výzkumu usiluje o kvalitní profesní přípravu dostupnou všem mladistvým. Spolkové ministerstvo, zástupci jednotlivých zemí a sociální partneři se shodují v tom, že profesní příprava v duálním systému je pro většinu mladistvých nejlepším základem pro trvalou zaměstnatelnost. Zároveň tato příprava zajišťuje naléhavě potřebný dorost odborných pracovníků s moderním vzděláním, kteří jsou základem pro inovační schopnost a konkurenceschopnost Německa.

Na školském summitu 29. dubna 2003 potvrdily spolková vláda, zástupci zaměstnavatelů a odborů společný cíl umožnit podnikovou profesní přípravu všem mladistvým, kteří se jí mohou a chtějí zúčastnit. Vzhledem ke značně snížené nabídce podnikových učebních míst v letech 2002 – 2003 se podniky vyzývají, aby rozšířily nabídku učebních míst, popřípadě ji začaly poskytovat, pokud tak dříve nečinily.

Ke Dni vzdělávání 24. června 2003 byly podporovány zejména regionální akce zaměřené na získání dodatečných učebních míst. Spolkové ministerstvo školství a výzkumu uspořádalo spolu s orgány, které mají celostátní zodpovědnost za profesní přípravu, 14. a 15. července 2003 ve Schwerinu Národní konferenci o vzdělávání. Konference dala podnět k dalším iniciativám a reformním opatřením v profesní přípravě zvláště v problémových regionech.

Kritická situace je ve východním Německu. Spolkové ministerstvo školství a výzkumu proto vyhlásilo „Program učební místa pro východ“ („*Ausbildungsplatzprogramm Ost*“). Dalším podpůrným opatřením spolkové vlády je rozšíření programu „Kapitál pro práci“ („*Kapital für Arbeit*“) Kreditního ústavu pro obnovu. Na základě tohoto opatření mohou v budoucnu podniky, které poskytnou dodatečná učební místa, žádat o investiční úvěr s nižšími úroky.

Spolkové ministerstvo školství a výzkumu považuje za důležitý krok k vytváření dodatečných učebních míst zakládání vzdělávacích sdružení. Jejich zřizování je podporováno nejen v nových, ale od roku 2003 prostřednictvím programu *StaRegio* i ve starých spolkových zemích.

Platnost předpisu o kvalifikačních požadavcích na mistry profesní přípravy byla pozastavena na dobu pěti let. Tím se uvolnila cesta ke značnému zvýšení počtu podniků, které poskytují vzdělávání. Zvláště malé inovační podniky značně zatěžovalo uvolňování zaměstnanců kvůli absolvování několikátýdenního kurzu pořádaného v rámci předpisu o kvalifikačních požadavcích na mistry profesní přípravy a ke zkoušce organizované komorou (náklady na kurz činí více než 500,- eur). Mistr musí nadále prokazovat v komorách svoji personální a odbornou způsobilost.

Pomocí zvláštního programu „JUMP plus“ který je organizován spolkem a byl schválen v květnu 2003, se vytvořily nové nabídky kvalifikací a zaměstnání pro 100 000 mladých lidí ve věku od 15 do 25 let, kterým by jinak hrozila dlouhodobá nezaměstnanost.

Pokračování strukturálních reforem v duální profesní přípravě

- Je třeba vytvořit více možností profesního rozvoje a využívat všechny potenciály kvalifikace. Proto se musí ve školském systému zlepšit strukturální předpoklady pro profesní učení provázející celý život. K tomu jsou nutné jasně konturované, prostupné cesty k profesnímu rozvoji a na sebe navazující možnosti získání vyšší profesní kvalifikace.

Všeobecně vzdělávací školu a profesní přípravu je třeba považovat za součásti jednoho systému. Povinností všeobecně vzdělávacích škol je poskytovat pokud možno všem mladistvým vyučování zaměřené na kompetence potřebné pro profesní přípravu. To podporuje spolková vláda programem „Budoucnost vzdělávání“ („*Zukunft Bildung*“),

v jehož rámci se mj. investují 4 miliardy eur do rozšíření a pedagogického zlepšení nabídky celodenních škol.

Zařazením předprofesní přípravy do Zákona o odborném vzdělávání se zároveň vytvořily předpoklady pro lepší spojení předprofesní a profesní přípravy a pro větší účast podniků na přípravě mladistvých, kteří ještě nejsou schopni absolvovat učení. Je nutné vytvořit systém kvalifikačních stavebních kamenů z učebních oborů, který umožní připočítávat následující profesní přípravu. Od podniků se očekává, že budou využívat tyto nové nástroje, které vždy požadovaly, a pomohou tak mladým lidem se slabšími výsledky k tomu, aby také získali odborné vzdělání.

Přechod z počátečního do dalšího vzdělávání musí být plynulejší, a proto je třeba zaznamenávat veškeré výsledky učení včetně tzv. dodatkových kvalifikací.

V odborném dalším vzdělávání se možnosti postupného kariérního dalšího vzdělávání musejí značně rozšířit vytvořením lepší struktury stavebních kamenů. Příkladem je vyzkoušení modularizovaného, postupného dalšího vzdělávání v řemesle, kde se k mistrovské zkoušce připočítává absolvování příslušného samostatného dalšího vzdělávání.

Spolkové ministerstvo školství a výzkumu bude společně se sociálními partnery organizovat různé druhy dalšího vzdělávání, které bude mít vyšší úroveň, než má mistr nebo zkušený odborný pracovník na pozici označované jako „*Fachwirt*“, a které absolventy připraví na činnosti dosud vykonávané převážně absolventy vysokých škol.

Rovněž je důležité více otevřít přístup k vysokoškolskému studiu lidem s odbornou kvalifikací a rozšířit možnosti připočítávání příslušných odborných kvalifikací ke studijním výsledkům. Modelem pro to je absolvování nového typu dalšího vzdělávání v informačních technologiích (IT) na třech úrovních, také s cílem rozšířit možnosti přístupu k vysokoškolskému studiu a započítat toto vzdělání ke studijním výsledkům v rámci výkonnostního bodového systému. Tento model by měl být v přizpůsobené formě přenesen na další obory. Spolkové země a vysoké školy jsou vyzývány, aby se aktivně a konstruktivně podílely na tomto spojení profesní přípravy a vysokoškolského studia.

- Učební obory musejí odpovídat potřebám světa práce a nárokům mladých lidí, dále je potřeba zachovat stávající podnikové nabídky, vytvořit nové a získat více podniků pro poskytování profesní přípravy. Při sledování těchto cílů se musí důsledně pokračovat v modernizaci současných učebních oborů a ve vytváření nových.

Sociální partneři by měli k této problematice urychleně předložit další návrhy, kde by se pro diferenciaci profilů učebních oborů v praxi používaly také flexibilní prvky. V zájmu mladých lidí s horšími předpoklady je třeba využívat možností odstupňovaných učebních oborů a nových učebních oborů v oblastech činností s méně komplexními požadavky a s trvalou potřebou odborných sil.

Spolková vláda bude v budoucnu sama posuzovat přijatelné návrhy na nově zařazované učební obory, čímž se zamezí neshodám mezi sociálními partnery. Vláda i sociální partneři se začali intenzivně zabývat zkouškami rozvrženými do dvou stupňů, a tím i trvalou modernizací zkoušek v duální profesní přípravě.

- V odpovědi na globalizaci se profesní příprava musí stát mezinárodnější a především evropštější. Důležitým cílem je vytvoření evropského vzdělávacího prostoru. K tomu patří uznávání, započítávání a transparentnost kvalifikací a dosaženého vzdělání, překonávání překážek v mobilitě, a především možnost absolvovat část profesní přípravy v zahraničí. V Evropě se již pracuje na modelu systému přenosu kreditů v profesní přípravě (*MobiliPass*⁶), na realizaci komplexního systému certifikace profesních kvalifikací a na zavedení evropské pečeti kvality.

⁶ Viz Zpravodaj 2004, č. 1, s. 12.

- Podporovat celoživotní odborné učení znamená také zajistit kvalitu odborného dalšího vzdělávání. „Iniciativa pro transparentnost a kvalitu“ posílí u zájemců vědomí kvality, zlepšit management kvality poskytovatelů a zvýší průhlednost nabídky dalšího vzdělávání. Schválením „Druhého zákona pro moderní služby na trhu práce“ („*das Zweite Gesetz für moderne Dienstleistungen am Arbeitsmarkt*“⁶) vytvořila spolková vláda zákonnou bázi pro celostátní certifikační systém pro zajišťování kvality odborného dalšího vzdělávání podporovaného podle Sociálního zákoníka III, a tím i pro největší oblast veřejného podporovaného trhu dalšího vzdělávání. Při realizaci se usiluje o model, který by se dal přenést na celé odborné další vzdělávání.

Učení v pracovním procesu je důležitým nástrojem pro rozvoj kvalifikací a pro personální rozvoj, zvláště pro realizaci inovací. Úlohou podniků je, aby toto učení utvářely a využívaly systematictěji. Spolková vláda tomu napomáhá tím, že podporuje příkladné modely a přenos dobrých příkladů. Zároveň je třeba dosáhnout toho, aby se neformálně získané kompetence daly lépe zhodnotit na trhu práce i ve vzdělávání.

Novelizace zákona o odborném vzdělávání

Uvedená reformní opatření musejí být doprovázena novelizací práva na odborné vzdělání. Přitom je zapotřebí dbát na to, aby se zachovaly osvědčené struktury a vysoká flexibilita práva na odborné vzdělání.

- Změny ve zkoušení by měly být právně zajištěné. To však vyžaduje celostátní standardy kvality pro profesní školy.
- Právní úprava opatření pro mladé lidi, kteří ještě nejsou zralí pro profesní přípravu, se týká zvláště nových dílčích kvalifikací v předprofesní přípravě.
- Opatření pro přechod z profesní přípravy do dalšího vzdělávání a vysokoškolského studia. To znamená usnadnit kvalifikovaným lidem přístup na vysoké školy a započítávat jim již dosažené kvalifikace, rozšířit odborné další vzdělávání na uznávanou alternativu k vysokoškolskému studiu a umožnit dvojí kvalifikace.
- Opatření, která usnadňují otevírání se Evropě. Například úpravy, které umožňují absolvovat části profesní přípravy v zahraničí (*MobiliPass*) nebo urychlují vytvoření rozsáhlého informačního nástroje pro dokládání kvalifikací na evropské úrovni (*Europass* a jeho součásti⁷).
- Systém profesní přípravy je životaschopný díky spolupráci jednotlivých aktérů. Má-li se ještě více posílit spoluzodpovědnost, je třeba rozšířit práva spoluúčasti. To znamená zpřesnit úlohy výborů pro profesní přípravu při komorách a zavést právní předpis pro zajištění zastupování zájmů učňů v mimopodnikových učebních místech.
- Instituce zodpovědné za profesní přípravu musí kontinuálně a flexibilně reagovat na neustálé změny. Nový vývoj se musí rychleji rozpoznávat, podchycovat a přenášet do jednání státních institucí.
- Spolkový ústav odborného vzdělávání (BIBB) musí mít možnost účastnit se soutěže o prostředky určené na výzkum, které poskytuje třetí strana, např. nadace, podniky nebo soukromé osoby atd., a kromě svých dosavadních zákonných úloh převzít další služby. Je třeba rozhodnout o úlohách hlavního výboru, stálého výboru a zemského výboru BIBB.

Pramen:

Catenhusen, Wolf-Michael: Die Ausbildungsbemühungen der Bundesregierung. *Wirtschaft und Berufserziehung*, 55, 2003, č. 10, s. 8-11. ■

⁷ Viz Zpravodaj 2004, č. 1, s. 12.

Kariérní poradenství

Začátkem roku 2001 zahájila OECD šetření týkající se politiky kariérního poradenství ve 14 zemích světa (v Austrálii, Kanadě, České republice, Dánsku, Finsku, Irsku, Koreji, Lucembursku, Německu, Nizozemsku, Norsku, Rakousku, Španělsku a ve Velké Británii). Šetření se zaměřilo na to, jak mohou služby kariérního poradenství pomáhat při rozvoji celoživotního vzdělávání a při realizaci aktivní politiky trhu práce. Zpráva o šetření, publikovaná v letošním roce, přinesla v příloze přehled o praxi kariérního poradenství v jednotlivých sledovaných zemích. Z něho jsme vycházeli při zpracování tohoto článku.

Austrálie

KARIÉRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLNÍM KURIKULU. Kariérní vzdělávání se v kurikulu státních škol vyskytuje na různých místech. Například v programech osobního rozvoje, zdravotnické a tělesné výchovy, v sociologii nebo je integrováno do několika různých vyučovacích předmětů. Také je zahrnuto do kurzů pracovní výchovy, které absolvují jen někteří žáci.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ VE ŠKOLÁCH. Kariérní poradenství ve školách je v jednotlivých státech Australského svazu poskytováno za různých podmínek. V Novém Jižním Walesu zaměstnává každá střední škola na plný úvazek kariérního poradce, který musí mít kvalifikaci učitele doplněnou postgraduálním studiem nebo kurzem poradenství. Práce kariérních poradců je oddělená od práce školních poradců, kteří pomáhají žákům řešit problémy s učením a osobní problémy. V Queenslandu kombinují poradci na plný úvazek kariérní poradenství, osobní poradenství a pomoc s problémy v učení. Absolvují postgraduální studium pedagogické psychologie, které nemusí zahrnovat specifický obsah týkající se kariérního poradenství. Ve Victorii pracují kariérní poradci na částečný úvazek, který doplňují na plný úvazek normálními povinnostmi učitele. V Západní Austrálii jednotlivé školy samy rozhodují o tom, jakým způsobem budou poskytovat kariérní poradenství a jaké vzdělání poradců budou vyžadovat.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ NA TRHU PRÁCE. Služby zaměstnanosti poskytuje řada nevládních organizací, z nichž jen některé poskytují kariérní poradenství, a to za podmínek, které nejsou standardně dané. Specializované kariérní poradenství je k dispozici klientům, kteří splňují určitá kritéria, prostřednictvím programu kariérního poradenství (*Career Counselling Programme*). Pracovníci tohoto programu musí mít příslušnou kvalifikaci, nejlépe na postgraduální úrovni.

Kanada

KARIÉRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLNÍM KURIKULU. Situace v jednotlivých provinciích a teritoriích se velmi různí. Například v Britské Kolumbii musí být kariérnímu vzdělávání a osobnímu plánování věnováno 60 vyučovacích hodin ročně, od mateřské školy až do 12. ročníku, a žáci musí získat čtyři kredity; v Saskatchewanu se v 6. až 9. ročníku vyžaduje 30 hodin kariérního vzdělávání; v Ontariu je v 10. ročníku povinný kurz kariérního studia; v Albertě je v 11. ročníku povinný kurz managementu kariéry a života.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ VE ŠKOLÁCH. Poradci jsou ve většině provincií učitelé, kteří obvykle mají vysokoškolské vzdělání v poradenství na magisterské úrovni. Toto vzdělání však může obsahovat jen málo látky z oblasti kariérního poradenství, zaměřuje se především na osobní a sociální poradenství a na nápravu potíží s učením. Poradci obvykle pracují na plný úvazek, počet žáků na jednoho poradce však může činit až 1200.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ NA TRHU PRÁCE. Veřejné služby zaměstnanosti jsou převážně v kompetenci provincií a v mnoha provinciích jsou služby kariérního poradenství poskytovány obcemi. Způsoby poskytování kariérního poradenství na pracovních úřadech se proto velmi různí, stejně jako požadavky na vzdělání a kvalifikaci poradců.

Dánsko

KARIÉRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLNÍM KURIKULU. Profesní orientace a orientace ve vzdělávání a na trhu práce je v 1. až 9. ročníku povinným tématem.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ VE ŠKOLÁCH. V každé základní škole (*folkeskole*) je jmenován jeden učitel jako poradce na částečný úvazek (přibližně 20 % pracovní doby), který dostane základní školení v délce 240-360 hodin. Školení odpovídajících pracovníků ve středních všeobecně vzdělávacích školách trvá 215 hodin, ve středních odborných školách 518 hodin. Poradci poskytují kromě kariérního poradenství též osobní a pedagogické poradenství.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ NA TRHU PRÁCE. Ve veřejných pracovních úřadech fungují odděleně poradci a zprostředkovatelé práce, i když rozdíly v jejich rolích se v poslední době stírají – je přijatelné, aby zprostředkovatelé práce poskytovali základní poradenství a poradci se zapojili do vytváření individuálního akčního plánu. Školení poradců probíhá v dané organizaci jako součást všeobecného školicího programu pro veřejné pracovní úřady. Zahrnuje dvoutýdenní kurz na konci základního tříměsíčního počátečního školení poskytovaného všem zaměstnancům. Dřívější způsob vzdělávání trval déle.

Finsko

KARIÉRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE ŠKOLNÍM KURIKULU. Kariérní vzdělávání je povinné v 7. až 9. ročníku a nové směrnice pro kurikulum vyžadují, aby bylo zahrnuto do veškerého základního vzdělávání. V 7. až 9. ročníku jsou poskytovány dvě vyučovací hodiny týdně, ve volitelném 10. ročníku a ve středoškolském vzdělávání je to jedna hodina týdně. Studenti odborných škol dostávají 1,5 týdne kariérního poradenství. Obecní úřady musí vypracovat jednotný plán poskytování poradenství jako služby pro všechny a také vymezit povinnosti různých aktérů z odvětví a profesních skupin. Kromě toho musí plán obsahovat popisy obsahu a metod zprostředkování programu kariérního poradenství, který je poskytován v jednotlivých třídách a v individuálních a skupinových poradenských sezeních.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ VE ŠKOLÁCH. Poradci žáků v jednotných školách a ve středních školách jsou kvalifikovaní učitelé, kteří absolvovali postgraduální studium poradenství na magisterské úrovni. Pracují jako poradci na plný úvazek. Kvalifikace poradce je specifikována v legislativě a kromě formálního studia může být získána programy založenými na práci. Další vzdělávání na doktorské úrovni poskytují dvě finské univerzity. Poradci poskytují kromě kariérního poradenství též osobní a pedagogické poradenství.

KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ NA TRHU PRÁCE. Finské úřady práce zaměstnávají přibližně 280 psychologů specializovaných na profesní poradenství. Ti mají titul magistra (*maisteri*) psychologie a navíc absolvovali krátké školení při zaměstnání. Mohou se dále vzdělávat na postgraduální úrovni. Jejich práce je oddělena od přímého zprostředkovávání zaměstnání. Kromě toho zaměstnávají úřady práce pedagogické poradce a konzultanty v oblasti zaměstnání, kteří se specializují na klienty se zvláštními potřebami a provozují kluby pracovních příležitostí.

Dokončení v příštím čísle.

Pramen:

Career Guidance and Public Policy. Bridging the gap. Paris, OECD 2004. 171 s. ■

Názvy zákonů České republiky v angličtině

Při překládání časopiseckých článků, výzkumných zpráv a jiných dokumentů do angličtiny je někdy třeba přeložit i název zákona. Ten by měl být jednotný ve všech překladech. Je proto výhodné využít webovou stránku <http://www.sbirka.cz/homepage.htm>, kde jsou uvedeny překlady názvů všech zákonů uveřejněných ve Sbírce zákonů od roku 1993. ■

Bez kvalifikace, bez zaměstnání

Studie, kterou vypracoval Céreq,^{*} ukazuje, že 8 procent jedné generace, což znamená 60 tisíc mladých lidí, kteří každoročně opouštějí školní systém, nezískává žádnou kvalifikaci. Obecně lze říci, že tito mladí lidé zůstávají na úrovni základní školní docházky (38 %), prvního ročníku CAP nebo BEP (odborného studia) – 51 %, nebo SEGPA (Sekce přizpůsobeného všeobecného a profesního vzdělávání - *Sections d'enseignements généraux et professionnels adaptés*) – 11 %; přibližně jeden ze tří pak nastoupí do zaměstnání.

Zaměstnání získá spíše ten, kdo alespoň začal nějaké odborné vzdělávání než *ex-collégien*, tedy ten, kdo vyšel jen z *colléges* (pozn. překlad.: nižší stupeň sekundárního vzdělávání). Těchto 60 tisíc mladých lidí ukazuje na vážný nedostatek vzdělávacího systému, protože během posledních čtrnácti let, navzdory veškerému úsilí, se uvedený počet nijak k lepšímu nemění.

^{*} Gasquet, Céline: Les jeunes "sans qualification". Un groupe hétérogène, des parcours d'insertion divers. Céreq Bref, 2003, č.202, s. 1-4. 3 obr. >www.cereq.fr/cereq/b202.pdf<

Přeložila Ladislava Chateau

Pramen: Sans qualification, pas d'emploi, Le Monde de L'Éducation, 2004, č. 323. ■

Zákon o vyšších odborných školách v Norsku

Ke zvýšení statusu a přitažlivosti vyšších odborných škol (*Fagskoleloven*) v Norsku by měl přispět nový zákon [(Besl. O. nr. 81 (2002 – 2003)], který vstoupil v platnost na podzim 2003.

V minulých letech vzrostla potřeba krátkých kurzů, utvářených podle potřeb jednotlivých sektorů nebo povolání. Tyto programy nebyly právně schváleny. Výzkumy přitom ukazovaly, že v nadcházejících letech se bude zvyšovat poptávka po lidech s odborným vzděláním a že interakci mezi světem práce a vzdělávání je třeba zlepšit.

Cílem nového zákona je ustanovit systém schvalování odborného vzdělávání, které je krátké a určované potřebou jednoho povolání nebo odvětví. Potenciální studenti musí mít ukončené středoškolské vzdělání, nebo mít odpovídající praxi v oboru.

Zákon staví na stejnou úroveň veřejné i soukromé vzdělávací instituce. Okresy provozující současné veřejné technické školy ztratily současnou finanční podporu. Nový zákon povzbuzuje všechny školy jak soukromé, tak veřejné k tomu, aby nabízely odpovídající varianty odborné přípravy podle potřeb regionu. Instituce mohou žádat o podporu z národních fondů, které jsou udělovány podle počtu přijatých studentů.

Jedním z významných cílů nového zákona je posílení práv studentů. Každá instituce musí mít správní radu, ve které jsou také zástupci studentů. Studenti mohou požádat o finanční podporu Státní úvěrový ústav pro vzdělávání (*Statens lånekasse for utdanning*).

Norské školství v číslech

Počet obyvatel překračuje 4,5 miliónu * na školství se vydává 6,8 % HDP * 1 milión lidí se ročně účastní vzdělávání dospělých * 83 % lidí ve věku 24-64 má vyšší než povinné vzdělání * míra gramotnosti činí 100 % * v zemi je 505 středních škol s více než 22 tisíci učiteli.

Zpracoval Petr Viceník

Prameny:

Norway. New educational act on vocational higher education institutions. Cedefop Info, 2003, č. 3, s. 9. <http://odin.dep.no/ufd/engelsk/bn.html> ■

Bauman, Zygmunt: **Tekutá modernost**. 1. vyd. Praha, Mladá fronta 2002. 343 s. Název originálu: *The liquid modernity*. **Sg. 25 328**

Jestliže společnost výrobců považuje zdraví za standard, který by měli její příslušníci splňovat, společnost konzumentů mává před svými příslušníky ideálem fitness [fyzické způsobilosti].

Osvaldová, Barbora – Lábová, Alena – Lokšík, Martin – Maršík, Josef – Trunečková, Ludmila – Šebesta, Karel – Šmíd, Milan – Urban, Jan: **Zpravodajství v médiích**. 1. vyd. Praha, Karolinum 2001. 155 s. **Sg. 25 327**
Postupem času se ukazuje, že největší síla internetové žurnalistiky a jejích produktů je především v dostupnosti internetových periodik v prostoru a v čase.

Mezřický, Václav (ed.): **Globalizace**. 1. vyd. Praha, Portál 2003. 147 s. **Sg. 25 326**
Procesy svádění mohou být rozehrány za předpokladu, že to, co nabízí současná civilizace, je skutečně svůdné. O to se dostatečně starají masmédia obracením pozornosti a vzbuzováním zájmu o veřejně prezentované události v politickém zpravodajství, nabídkou zboží a proměny životního stylu, jeho unifikace pod obrovským tlakem reklamy.

Goffman, Erving: **Stigma**. Poznámky o způsobech zvládnání narušené identity. Praha, SLON 2003. 167 s. **Sg. 25 332**

Atribut, který stigmatizuje jeden typ nositele, může docela dobře stvrzovat obvyklost jiného, a jako věc o sobě není nositelem ani pozitivní, ani negativní pověsti.

Ke společnosti znalostí. Výroční zpráva MŠMT o stavu a rozvoji výchovně-vzdělávací soustavy za rok 2002. Praha, Ústav pro informace ve vzdělávání 2004. 183 s. **Sg. 25 339**

RISA - Regionální informační systém o uplatnění absolventů (závěrečné zprávy)*

Vojtěch, Jirí: **Absolventi škol Moravskoslezského kraje na trhu práce - nezaměstnanost absolventů**. 1. vyd. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2004. 55 s. **Sg. 25 330**

Trh práce, školy a absolventi v Moravskoslezském kraji. 1. vyd. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2004. 95 s. **Sg. 25 333**

Krajčík, Vladimír: **Strategie, řízení a modelování informačního systému RISA**. 1. vyd. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2004. 35 s. **Sg. 25 336**

*První dvě publikace byly uvedeny v minulém čísle Zpravodaje s malou nepřesností, kterou tímto napravujeme.

Annual Report of the Czech School Inspection on the School Year 2002/2003. Short version. Prague, Czech School Inspection 2004. 48 s. **Sg. 25 337**

Bainbridge, Steve – Murray, Julie – Harrison, Tim – Ward, Terry: **Learning for employment**. Second report on vocational education and training policy in Europe. [Vzdělávání pro zaměstnání. Druhá zpráva o politice odborného vzdělávání a přípravy v Evropě.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2004. 216 s. „Cedefop Reference series. Sv. 51.“ **Sg. 25 338**

Career Guidance and Public Policy. Bridging the gap. Paris, OECD 2004. 171 s. **Sg. 25 340**

EURYDICE

Evaluation der allgemein bildenden Schulen im Bereich der Schulpflicht in Europa. [Evaluace všeobecně vzdělávacích škol v oblasti povinné školní docházky v Evropě.] Brüssel, Eurydice 2004. 155 s. **Sg. 25 341**

European Glossary on Education. Volume 1 - Second edition. Examinations, Qualifications and Titles. [Evropský glosář vzdělávání. 1. svazek – druhé vydání. Zkoušky, vysvědčení a tituly.] 2. vyd. Brussels, Eurydice 2004. 264 s. **Sg. 25 342**

Glosář obsahuje termíny užívané v 25 zemích EU, na Islandu, v Lichtenštejnsku, v Norsku, v Bulharsku a Rumunsku. Jednotlivá hesla mají jednotnou strukturu:

- Termín (v původním jazyce);
- Gramatické varianty: různé obměny slova způsobené skloňováním apod.;
- Označení úrovně: podle ISCED;
- Podrobná definice termínu v angličtině;
- Odkaz na příbuzné heslo.

Zpravodaj	Odborné vzdělávání v zahraničí (do roku 2000 Zpravodaj VÚOŠ)
	Vydavatel: Národní ústav odborného vzdělávání – Anna Konopásková Weilova 6, 102 00 Praha 10 – Hostivař. Tel. 274 862 251, fax 274 863 380. E-mail: konopask@nuov.cz http://www.nuov.cz Vydávání povoleno MK ČR pod č. registrace E 10679.